

KNJIGA OGLEDALA

E. O. Kirovic

Preveo Vladan Stojanović

Beograd, 2017.

*Mojoj supruzi, Mihaeli, koja nikad nije zaboravila
ko smo i odakle smo.*

Većina ljudi su drugi ljudi.

Oskar Vajld

Prvi deo

Piter Kac

*Sećanja su kao meci. Neka vas samo uplaše, prozujavši
pored vas. Druga vam nanesu bol i ostave duboke rane.*

Ričard Kedri, Kill the Dead

Pismo je stiglo u januaru, kad su se svi u agenciji još borili s post-prazničnim mamurlukom.

Dokument je vešto izbegao pad u elektronsku kantu za otpatke. Pojavio se u sandučetu dolazne pošte i zauzeo mesto u dugom redu imejlova. Zainteresovao sam se za njega kad sam bacio pogled na propratno pismo. Odštampao sam ga s priloženim stranicama rukopisa. Pohranio sam materijal u fioku radnog stola i zaboravio na njega zauzet svakodnevnim poslom. Otkrio sam ga za vreme produženog vikenda na Dan Martina Lutera Kinga. Ležao je na gomili rukopisa koje sam planirao da pročitam preko praznika.

Propratno pismo je potpisao Ričard Flin. Ovo je njegova sa-držina:

Poštovani Pitere,

Zovem se Ričard Flin. Pre dvadeset sedam godina diplomirao sam engleski jezik na Prinstonu. Sanjao sam da postanem pisac. Objavio sam nekoliko kratkih priča po časopisima. Napisao sam i roman od tri stotine stranica. Digao sam ruke od njega kad nije pobudio zanimanje izdavača (danas

mi se čini prosečnim i dosadnim). Zaposlio sam se u maloj reklamnoj agenciji u Nju Džerziju. Do dana današnjeg ostao sam u tom poslu. Isprva sam verovao da se reklama i književnost ne razlikuju mnogo i da ću se jednog dana vratiti pisanju. To je bilo samozavaravanje. To se, naravno, nije dogodilo. Mislim da se odrastanje, za većinu ljudi, svodi na sticanje sposobnosti da zaključaju snove u škrinju i bace je u Ist River. Ni ja, po svoj prilici, neću biti izuzetak od ovog pravila.

Slučaj je hteo da pre nekoliko meseci otkrijem nešto važno, što me je podsetilo na niz tragičnih događaja iz jeseni i zime osamdeset sedme, moje poslednje godine na Princetonu. Verovatno znate kako je kad smatrate da ste nešto zaboravili – neki događaj, osobu, situaciju – da biste najednput shvatili da je sećanje stalno bilo tu, samo što je čamilo u nekom mračnom kutku vašeg uma, dok nije oživelo i zablistalo pred vašim očima kao da se juče dogodilo. To nalikuje otvaranju starog ormana, pretrpanog koještarijama. Dovoljno je da pomerite jednu kutiju, pa da se sve sruče na vas.

Otkriće je poslužilo kao detonator. Sat kasnije sam još razmišljao o njegovom značaju. Seo sam za radni sto i počeo da pišem, preplavljen uspomenama. Prestao sam tek nakon ponoći. U naletu nadahnuća ispisao sam više od pet hiljada reči. Činilo mi se da sam se konačno vratio dugo zaboravljenom pozivu i da u ogledalu kupatila, dok perem zube, vidim drugu osobu.

Prvi put nakon mnogo godina zaspao sam bez pilule. Su-tradan sam nastavio da pišem, nakon što sam obavestio kolege u agenciji da ću biti na dvonedeljnom bolovanju.

Um mi se ispunio zapanjujuće jasnim i snažnim sećanjima iz daleke osamdeset sedme. Po živopisnosti i

upečatljivosti nadmašivala su sve događaje iz mog sadašnjeg života. Imao sam utisak da sam se probudio iz dubokog sna, u kom se moj um polako pripremao za početak pisanja o događajima čiji su protagonisti bili Lora Bejns, profesor Jozef Vider i ja.

Priča je svojevremeno, zahvaljujući tragičnom kraju, stigla do novina, istina – u nepotpunoj verziji. Policajci i novinari su me neko vreme uznemiravali. To je bio jedan od razloga zbog kojih sam napustio Princeton, magistrirao na Kornelu i proveo dve duge i prašnjave godine na Univerzitetu Itaka. Niko nije saznao istinu o događajima koji su mi zauvek promenili život.

Istinu sam, kao što sam rekao, doznao pre tri meseca. Moram da je podelim, uprkos strahovitoj srdžbi i razočaranju što me odonda ne napuštaju. Mržnja i tuga ponekad mogu biti gorivo koje po oktanskoj snazi ne zaostaje za ljubavlju. Nedavno dovršeni rukopis rezultat je tog truda, koji me je iznurio, fizički i psihički. Poslao sam odlomak, u skladu sa uputstvima s vašeg veb-sajta. Rukopis je gotov i spreman za slanje. Dobićete ga odmah ako poželite da ga pročitate u celosti, ima 248 strana. Izabrao sam radni naslov *Knjiga ogledala*.

Zaustaviću se na ovom mestu zato što mi laptop signalizira da sam napisao više od 500 reči predviđenih za propratno pismo. O meni nema bogzna šta da se kaže. Rođen sam i odrastao u Bruklinu. Nisam se ženio i nemam dece, delimično i zato što nikad nisam istinski zaboravio Loru. Imam brata, Edija, koji živi u Filadelfiji i kog veoma retko viđam. Moja karijera u svetu reklame odvijala se bez značajnih uspona i padova. Nisam ostvario velike proboje, niti sam doživeo veće neprijatnosti. Vodio sam neverovatno siv

život, skriven u senkama savremenog Vavilona. Radim kao stariji autor reklamnih tekstova u osrednjoj agenciji s Menhentina, nedaleko od Čelsija, u kom živim duže od dvadeset godina. Ne vozim porše i ne odsedam po hotelima najviše kategorije, ali i ne strahujem od sutrašnjeg dana, makar kad je reč o novcu.

Unapred vam zahvaljujem na izdvojenom vremenu. Zamolio bih vas da mi javite ukoliko želite da pročitate čitav rukopis. Moja adresa i telefonski broj priloženi su u dnu pisma.

S poštovanjem,
Ričard Flin

Stanovao je blizu Pen stejšena. Dobro sam poznavao taj kraj, pošto sam neko vreme živeo u njemu.

Propratno pismo bilo je prilično neobično.

Za pet godina staža agenta u *Bronson i Matersu* pročitao sam stotine, ako ne i hiljade propratnih pisama. Agencija u kojoj sam se zaposlio kao mlađi referent uvek je negovala politiku otvorenih vrata prema svim sadržajima. Većina propratnih pisama bila je jednolična, suvoparna i bez onog nečeg što je govorilo da se potencijalni pisac obraća vama, a ne nekom od nekoliko stotina agenata čija su imena i adrese dostupni na internetu. Neka su bila predugačka i pretrpana nepotrebnim podacima. Flinovo pismo pak nije spadalo ni u jednu od tih kategorija. Bilo je sažeto, dobro napisano i nadasve puno topline. Ne znam zašto, tek – imao sam utisak da se obraćao meni lično, samo što iz nekog razloga nije smatrao za shodno da me u kratkom obraćanju obavesti zašto je baš mene odabrao.

Knjiga ogledala

Nadao sam se da će mi se rukopis dopasti koliko i propratno pismo i da ću moći pozitivno da odgovorim pošiljaocu, koji je u meni probudio neobjašnjivu simpatiju.

Zanemario sam druge rukopise kojima sam planirao da se pozabavim i skuvao kafu. Seo sam na kauč u dnevnoj sobi i počeo da čitam odlomak.

Jedan

Većina Amerikanaca 1987. pamti kao godinu u kojoj je vrednost akcija na berzi neverovatno skočila samo da bi se ubrzo sunovratila na dno, kao godinu kad se fotelja Ronalda Regana opasno zaljuljala zbog Iransko-kontraške afere i kad je sapunica *Odvažni i lepi** počela da osvaja naše domove. Za mene je to bila godina u kojoj sam se zaljubio i saznao da đavo postoji.

Studirao sam na Prinstonu nešto duže od tri godine. Živeo sam u ružnoj staroj zgradi na Bejard lejnu, između muzeja i biblioteke Bogoslovske fakulteta. U prizemlju su bile dnevna soba i zajednička kuhinja, a na spratu dve dvokrevetne spavaće sobe s odvojenim kupatilima. Kuća je bila na deset minuta hoda od Makoš hola, gde sam slušao većinu predavanja.

Jednog oktobarskog popodneva vratio sam se kući i otišao u kuhinju. Iznenadio sam se kad sam u njoj zatekao visoku vitku devojkdu duge plave kose, očešljane na razdeljak. Prijateljski me je odmerila iza naočara s debelim okvirima, zbog kojih je istovremeno izgledala i ozbiljno i seksi. Pokušavala je da iscedi senf

---

* Eng. *The Bold and the Beautiful*; serija se emituje i dan-danas. (Prim. prev.)

iz tube, ali nije shvatila da prvo mora da skine tanku metalnu foliju. Odvrnuo sam poklopac, uklonio foliju i vratio tubu. Zahvalila mi se i iscedila debeo sloj žute paste preko ogromne vrele viršle.

„Hvala ti“, izgovorila je s naglaskom Srednjeg zapada, kog se još nije odrekla. „Hoćeš li malo?“

„Ne mogu, hvala. Nisam gladan. Uzgred, ja sam Ričard Flin. Jesi li ti nova stanarka?“

Klimnula je glavom i gladno odgrizla pozamašno parče viršle. Žurno ga je progutala da bi nastavila s pričom.

„Ja sam Lora Bejns. Drago mi je što smo se upoznali. Nego, da li je prethodni stanar imao tvora kao kućnog ljubimca? Dlačice u nosu otpadaju od smrada u njegovoj sobi. Nije važno, ionako sam planirala da je okrećim. Šta se dešava s bojlerom? Čekala sam pola sata da se voda zagreje.“

„Bio je serijski ubica cigareta“, objasnio sam. „Mislim na tipa, ne na bojler. I nije ubijao samo obične cigarete, ako razumeš šta hoću da kažem. Nije bio loš, ako se izuzme ta navika. Preko noći mu je dunulo u glavu da uzme godinu dana pauze. Vratio se kući. Imao je sreću što gazdarica nije tražila da plati stanarinu do kraja godine. Što se bojlera tiče, tri majstora su ga popravljala bez mnogo uspeha, ali ja još živim u nadi.“

„*Bon voyage*“, reče Lora, između zalogaja. Mislila je na bivšeg stanara. Pokazala je na mikrotalasnu pećnicu. „Pravim kokice. Gledaću televiziju – Džesika ide uživo na CNN-u.“

„Ko je Džesika?“, pitao sam.

Mikrotalasna je pisnula da bi nam dala do znanja da su kokice spremne za presipanje u staklenu činiju koju je Lora izvukla iz ormarića iznad sudopere.

„Džesika Maklur je devojčica koja je upala u bunar u Teksasu“, objasnila je. „CNN prenosi operaciju spasavanja uživo. Kako je moguće da nisi čuo za to? Svi govore o tome.“

Istresla je kokice u činiju. Dala mi je znak da krenem za njom u dnevnu sobu.

Seli smo na kauč. Uključila je televizor. Neko vreme smo ćutke gledali prenos. Oktobar je bio blag i topao. Kiše su te jeseni gotovo sasvim izostale. Omamljujući sumrak se prikrađao duž staklenih kliznih vrata. Iza njih je bio park oko mračne i tajanstvene Crkve Svetog Trojstva.

Lora je pojeła viršlu i zgrabila kokice iz činije. Na televiziji je inženjer objašnjavao novinaru kako napreduje posao na kovanju paralelnog bunarskog okna, koje će spasiocima omogućiti da stignu do devojčice, zatočene u podzemlju. Stresla je papuče i podvila noge pod sebe na kauču. Zapazio sam da je ofarbala nokte na nogama purpurnim lakom.

„Šta studiraš?“, konačno sam je pitao.

„Trebala da magistriram psihologiju“, odgovorila je ne skidajući pogled s ekrana. „To će mi biti druga magistarska diploma. Već imam jednu iz matematike sa Univerziteta u Čikagu. Rođena sam i odrasla u Evanstonu, u Ilinoisu. Jesi li bio nekad tamo, u palanci u kojoj ljudi žvaću duvan i pale krstove?“

Zaključio sam da je dve ili tri godine starija od mene. To me je malo uplašilo. U tom životnom dobu vam se dve-tri godine razlike čine značajnim.

„Mislio sam da taj opis više odgovara Misisipiju“, rekao sam. „Ne, nikad nisam bi u Ilinoisu. Rođen sam i odrastao u Bruklinu. Samo jednom sam bio na Srednjem zapadu. Imao sam petnaest godina kad me je deda preko leta odveo na pecanje, na Ozarčko

jezero u Misuriju. Posetili smo i Sent Luis. Upisala si psihologiju posle matematike, ako sam te dobro razumeo?“

„Pa, u školi su me smatrali genijalcem“, rekla je. „U srednjoj sam osvajala sva međunarodna takmičenja iz matematike. U dvadeset prvoj sam magistrirala. Razmišljala sam o doktoratu. Odbila sam sve stipendije i došla ovamo da studiram psihologiju. Magistratura mi je pomogla da se ubacim na istraživački program.“

„Dobro, ali još nisi odgovorila na moje pitanje.“

„Malo strpljenja.“

Stresla je kokice s majice.

Dobro se sećam tog prizora. Na sebi je imala belu majicu i isprane farmerke, s nekoliko patent zatvarača koji su nedavno ušli u modu.

Prišla je frižideru da bi uzela koka-kolu. Pitala me je hoću li jednu. Otvorila je konzerve i zavukla slamčice u njih. Dodala mi je jednu kad se vratila do kauča.

„U leto nakon diplomiranja zaljubila sam se u jednog momka iz Evanstona. Došao je kući u pauzi magistarskih studija elektrotehnike na MIT-u. Zgodni i pametni momak se zvao Džon R. Findli. Bio je dve godine stariji od mene. Pohađali smo istu srednju školu. Džulija Krejg mi ga je maznula mesec dana kasnije. Bila je jedno od najglupljih stvorenja koje sam ikad srela. Taj hominid je naučio da izgovara nekoliko reči, da depilira noge voskom i koristi nož i viljušku. Ta epizoda mi je pomogla da shvatim da sam dobra s jednačinama i integralima, ali da nemam blage veze o ljudskom, pogotovo muškom načinu razmišljanja. Shvatila sam i da ću, ako ne budem vodila računa, skončati okružena mačkama, morskim prasićima i papagajima. Zbog tog sam početkom jeseni došla ovamo. Mama se zabrinula, pokušala je da me odgovori od tog nauma, iako je znala da bi joj bilo lakše da proba da me naučila